

World Press-winnares Mashid Mohadjerin
exposeert in Red Star Line Museum

“Onderweg zijn is een
deel van mijn leven”

Als kind ging de Iraans-Antwerpse fotografe
iedere zomer familie opzoeken in Noorwegen,
maar op vraag van het Red Star Line Museum
reisde ze in juli vorig jaar van Antwerpen naar
Tanger. Het resultaat van die reis is nu te zien
in de loods van het Red Star Line Museum.
Het is voor het eerst dat er werk van de
World Press-winnares van 2009 tentoon-
gesteld wordt in de stad waar ze na veel
omzwervingen weer thuis is.

Tekst: Maaïke Floor
Foto's: Frederik Beyens
en Mashid Mohadjerin

Vertrek in Antwerpen.

Verlaten picknickbank met vakantiegangers op de achtergrond.

Recreatiezone bij een tankstation in Zuid-Spanje.

Jongeren in Tangerang.

Binnenkort verschijnen ze weer in het Antwerpse straatbeeld: de gezinsauto's die tot aan de nok toe worden volgestouwd met kleren, cadeautjes en eten voor onderweg. Heel wat Antwerpenaars met Turkse of Marokkaanse roots keren in de zomer terug naar het land waar ze zijn opgegroeid, of waar hun ouders vandaan komen. Het land waar ze heimwee naar hebben, of waaraan ze alleen een paar vage vakantieherinneringen overhouden. In De Loods van het Red Star Line Museum loopt tot half september de tentoonstelling Home Sweet Home, over reizen en thuiskomen met aan de bakstenen muren de foto's van Mashid Mohadjerin, een Iraans-Antwerpse fotografe, die haar werk al tentoonstelde in wereldsteden als Londen en New York. In juli vorig jaar reed ze met de auto de route naar Tangerang om het reizen zelf, de stopplaatsen en het gevoel van onderweg te zijn vast te leggen met haar camera.

"Ik heb mijn broer meegenomen, hij heeft het grootste deel gereden", vertelt Mashid Mohadjerin (37) als we 's morgens hebben afgesproken in De Loods. "Ik vond het ook kloppen om zo'n reis samen met familie te ma-

ken. Dan ben je op je gemak in de auto. We hadden een koelbox vol eten, drinken en fruit mee voor onderweg. Het verschil met al die andere vakantiegangers was dat de reis ons doel was, en geen middel om ergens te komen. Tangerang was onze eindbestemming, daarna reden we gewoon weer terug."

Toen de vraag van het Red Star Line Museum kwam om iets te doen met die zomerse verhuistaferelen, vroegen ze eerst om een gezin te volgen. "Het bleek moeilijk te zijn om een gezin te vinden dat iemand wilde meenemen die hen constant op de foto zou zetten", lacht de fotografe. "En zelf vroeg ik me af welk gezin representatief zou zijn voor een hele gemeenschap. Hoeveel generaties wilde ik in beeld brengen? Uit hoeveel mensen moest zo'n gezin bestaan? Ik kwam er niet uit."

Een probleem dat daar nog bijkwam is dat de meeste auto's behoorlijk volgepropt zitten, en ook dat de vakantiegangers zo snel mogelijk op hun bestemming willen zijn, terwijl Mashid de tijd wilde nemen om de reis in beeld te brengen. "Daarom leek het me beter om die reis zonder Marokkaanse familie te maken, ook om niet de grote vertragende factor te zijn. Als ik iets zag dat ik absoluut wilde vastleggen, konden mijn broer en

ik terugrijden. Door de beelden abstracter te maken, hoop ik dat ze herkenbaar zijn voor zo veel mogelijk mensen."

Voordat Mashid Mohadjerin vertrok, werkte ze eerst aan een ander deel van de tentoonstelling: ze maakte portretten van Turkse en Marokkaanse Antwerpenaars die vertelden over de vakanties naar hun moederland. "Die verhalen zaten in mijn hoofd toen ik zelf vertrok. En ik had ook nog nagevraagd bij welke rustplaatsen de meeste mensen stopten. In Spanje is bijvoorbeeld een restaurant met een Marokkaanse chef, dat bleek een favoriete plek te zijn voor veel vakantiegangers. Daarom zijn wij daar ook gestopt."

Het gekleurde kinderpaardje voor de ingang is een van de beelden die de strenge selectie heeft gehaald. Het valt op dat er weinig mensen op de foto's staan. De auto in een Antwerpse straat staat klaar zonder zijn bestuurder en passagiers. De picknickbank naast de snelweg staat leeg te wachten op de volgende gasten, terwijl op de achtergrond de vakantiegangers voorbijrazen. Op de schommel bij een rustplaats, schommelt een onherkenbare man het urenlang stilzitten van zich af. En zelfs bij de overtocht naar Tangerang zijn de passagiers eerder silhouetten dan aanwezige personages. "Veel mensen zitten in hun eigen wereld als ze onderweg zijn", licht Mashid haar keuze toe. "In gedachten al bij de plek waar ze naartoe gaan, terwijl onderweg het veranderende landschap aan hen voorbijtrekt."

Dat zijn ook de scherpste herinneringen aan haar eigen vakantieherinneringen als kind, als het gezin familie in Noorwegen ging bezoeken. "Wij reden de andere kant op dan de meeste migrantengezinnen", vertelt Mashid. "Maar de verhalen die ik voor dit project gehoord heb,

zijn heel erg herkenbaar. Bovendien namen wij ook de boot, al was het dan naar Kristiansand in plaats van Tangerang. Dat was voor mij altijd een magisch moment."

Veel onderweg

Zeven jaar was Mashid Mohadjerin toen ze met haar ouders en zus uit Iran vertrok. "Ik wist op dat moment niet dat we op dat moment vertrokken om nooit meer terug te komen." Met haar pop in haar armen zat de kleine Mashid met haar zus op de achterbank. Achterstevoren om te kunnen blijven zwaaien naar opa en oma, die kleiner en kleiner werden. Al snel was zelfs Teheran nog maar een zwarte stip in de verte. Haar nieuwe land werd België, na een lange reis, waar ze opgroeide in Mechelen en later studeerde in Lier, Brussel en Antwerpen.

Het zal ongetwijfeld dankzij die reis zijn dat Mashid er geen moeite mee heeft om grote afstanden af te leggen. "Ik heb ook nog in Tsjechië, Amsterdam en Kansas gewoond. Onderweg zijn is een groot deel van mijn leven. Ik zou het niet kunnen missen", zegt ze. "Ik heb het nooit als iets vervelends gezien. Voor mij is het een moment om na te denken, een moment van zelfreflectie. Een jaar lang ben ik met dit onderwerp bezig geweest maar pas toen ik bedacht wat ik op de opening van de tentoonstelling wilde zeggen, heb ik voor het eerst de link gelegd met ons vertrek uit Iran, die lange reis en zo'n bepalend moment in mijn leven."

Ook al gingen de latere reizen nooit naar Iran, Mashid Mohadjerin bleef wel veel onderweg. Een paar jaar nadat ze als fotografe was afgestudeerd aan de Antwerpse Academie voor Schone Kunsten, trok ze in 2006 naar New York om daar journalistieke vakken te volgen.

"Het verschil met de andere vakantiegangers was dat de reis ons doel was, en geen middel om ergens te komen"

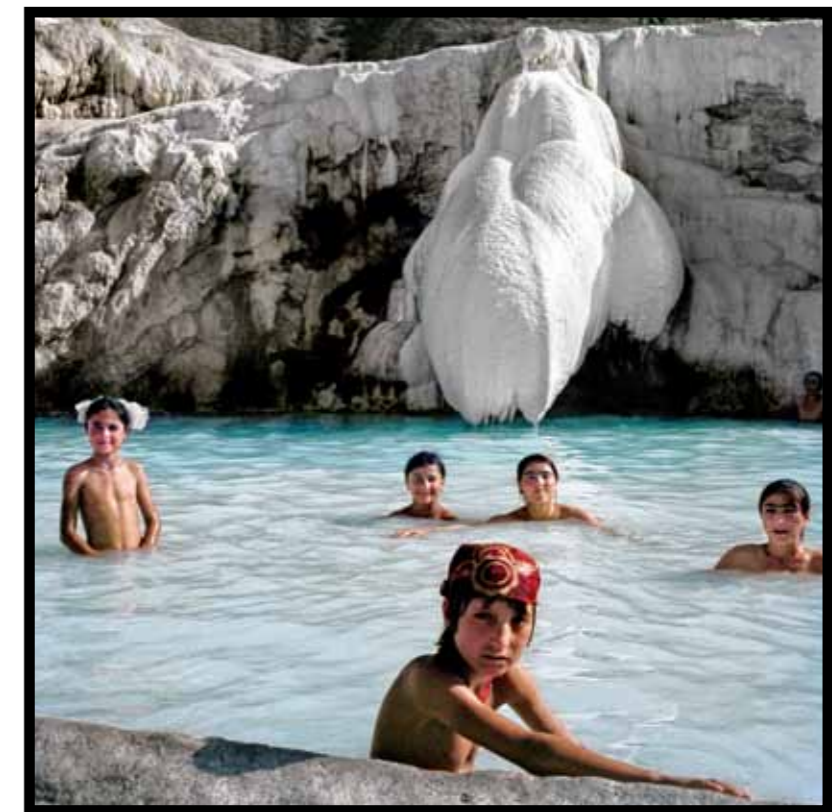
Native American youth in Oklahoma. Jithawapum Longhorn (16) in traditionele outfit.

En in haar weekendoutfit.

Leden van de Black Cowboy Federation in Brooklyn, New York.

Tadzijkse meisjes baden in een warmwaterbron met helende krachten.

In fotoalbums vertellen Antwerpenaars met allochtone roots over de reizen naar hun moederland.

Tussendoor stortte ze zich op eigen projecten en fotografeerde ze in opdracht van *The New York Times*, *Newsweek* en een paar grote Franse kranten. Een behoorlijk indrukwekkend parcours, zeker toen ze in 2009 ook nog eens de World Press Photo kreeg voor een foto uit de reeks bootvluchtelingen die ze fotografeerde.

Doodsangst

“Het was een heel geregeld om de vergunningen daarvoor bij elkaar te krijgen”, vertelt Mashid. En dan nog wilde de kustwacht van Lampedusa haar liever niet aan boord. “Ik ben het blijven proberen en hing iedere dag rond aan de kade. Net zo lang tot er ’s avonds laat een melding binnenkwam van een rondlopend bootje vol mensen en de bemanning me dan toch maar aan boord liet gaan.”

Pas na uren op zee verscheen het bootje in het felle schijnsel van het zoeklicht. Met doodsangst in hun ogen keken de mensen aan boord op naar het schip van de kustwacht. Mashid Mohadjerin: “Ze hadden geen idee of ze nu de juiste of de foute mensen waren tegengekomen, en of ze Italië al bereikt hadden of niet. Op zee is die grens natuurlijk niet zichtbaar. Sommige vluchtelingen waren helemaal in paniek, andere wachtten bang af. Er zaten ook enorm veel mensen op die boot. Dat gevoel van angst, ook al zie je dat van een afstand, is heel beklemmend. Dat wilde ik in beeld brengen.”

De meeste bootvluchtelingen kwamen uit Eritrea en omdat de mannen van de kustwacht geen Engels spraken, konden zij hen niet kalmeren. “Ik heb nog voor hen vertaald om te kunnen laten weten dat ze Italië bereikt hadden.”

Alle onderwerpen die Mashid kiest, gaan over grote maatschappelijke thema’s. Vrouwenhandel in Oost-Europa, wapencultuur in Amerika, vluchtelingen in Libië, jonge native Americans in Oklahoma. “Daar heb ik jongeren gefotografeerd in hun westerse kleren, en in hun traditionele klederdracht. Ik wilde registreren hoe jongeren omgaan met hun oude cultuur in het moderne Amerika. Eigenlijk zijn ze migranten in hun eigen land. De gebieden waar ze wonen, zijn afgebakende territoria, waar ze vaak oorspronkelijk niet eens vandaan komen.”

Mashid Mohadjerin fotografeert vooral onderwerpen die haar dwarszitten. “Bij de reportage op Lampedusa wilde ik de andere kant tonen van het idee dat Europa wordt overspoeld door migranten die de Europeanen alles afnemen. De meeste mensen die hier naartoe komen, zijn doodsbang, riskeren hun leven om de grens over te komen en laten alles wat hen dierbaar is achter in de hoop op een beter leven. Smokkelaars verdienen heel veel geld met valse beloftes, veel migranten zijn gewoon slachtoffer van een industrie.”

Prijs

Die World Press Photo in 2009 kwam als een verrassing, maar was voor Mashid Mohadjerin geen doel op zich. “Zo’n prijs brengt geloofwaardigheid mee, en dat is heel fijn. Daardoor was mijn werk ook te zien op fotofestivals en tentoonstellingen in de hele wereld. Maar ik ben vooral blij dat die thema’s daardoor niet vergeeten worden. De onderwerpen die ik kies zijn niet nieuw, maar ik probeer ze wel op een andere manier in beeld te brengen. Een foto is voor mij goed als het lukt om er een bepaald gevoel, een bepaalde sfeer, mee over te

Mashid Mohadjerin maakte sobere portretten van de mensen die werden geïnterviewd.

De foto's van de reis zijn sober ingelijst, en hangen aan de ruwe muur van De Loods.

brenge op iemand die daar niet bij was.” Ondertussen zit Mashid in de onderzoeksfase van een doctoraat in de kunsten over vrouwelijke activisten in het Midden-Oosten. Daarnaast werkt ze als freelancer en geeft ze les op kunsthogeschool NaraFi in Brussel. Na zes jaar New York als thuisbasis, woont ze sinds anderhalf jaar weer in Antwerpen. “Ik had nooit gepland om zo lang in New York te blijven, ik heb het terugkomen gewoon altijd uitgesteld. Toen mijn zoon Tigran anderhalf was, wilde ik toch graag terug. Ik wilde weer dicht bij mijn familie wonen. Mijn vriend vond het ook geen probleem om weer naar Antwerpen te verhuizen. Hij is muzikant

en voor zijn werk ook veel onderweg.” Voorlopig blijft Antwerpen haar uitvalsbasis, maar voor haar doctoraat zijn Egypte en Tunesië al zeker landen waar ze nog veel tijd zal doorbrengen, en de eerste mail na ons gesprek komt uit Sint-Petersburg. Maar dat betekent niet dat er in Antwerpen geen onderwerpen zijn waar ze zich nog op wil storten. “Een plek die mij heel erg fascineert, is de haven. Dat is zo'n uitgestrekt gebied, zo'n doolhof, het is een wereld op zich.” Of hoe de wereld dus ook een beetje in Antwerpen ligt. En op die manier - wie weet - ooit nog eens de eregalerij van de World Press Photo haalt. ■

Vakantieherinneringen in fotoboeken en online

In De Loods van het Red Star Line Museum hangen niet alleen de foto's van Mashid Mohadjerins reis naar Tanger, maar ook portretten van Antwerpenaars die al vaker naar hun moederland terugreisden. Nadia Babazia van het museum ging met Mashid mee om de verhalen op te tekenen, die nu terug te lezen zijn in de fotoboeken in de tentoonstellingsruimte. Ontroerende verhalen zijn het. Van de Turkse Yavus bijvoorbeeld, die op zijn derde na de vakantie in Turkije niet meer terug naar Antwerpen mocht omdat zijn vader wilde dat tenminste een van zijn kinderen een Turkse opvoeding zou krijgen. Musa en Emine namen voor hun oma in Turkije

Roodthoof-snoepjes mee omdat ze die *arrabierekes* zo lekker vond. En dan zijn er heel wat verhalen over die lange reis, in colonne soms, met corrupte agenten onderweg, of het eindeloze wachten op een boot naar Marokko.

Ondertussen is het reizen een stuk gemakkelijker geworden, maar het avontuur blijft, zoveel is zeker. Op de website van het Red Star Line Museum doen Antwerpenaars verslag van de reis naar hun moederland. Ook andere vakantiegangers mogen verhalen posten over hun reis via Instagram #RSLreis.

www.redstarline.be